

SAKOLCZAY LAJOS Anyag és szellem

Hauser Beáta művészetéről

A textilművészet, főképp mióta a síkból kilépett a térbe, az anyagot, a technikát, a megformálás különböző módozatait tűzi a zászlajára, holott a leglényegesebb elem az alkotó rajztudása. Mert csak azt lehet megszöni, nyomtatni, így vagy úgy a vivő felületre applikálni, amit a grafikus kéz megálmodott. A legegyszerűbb vonalrajztól a legbonyolultabb szerkezetű vonalhálóig húzódik a skála – a vázlattól a minden ízében kiteljesedett önálló grafikáig.

Hogy Hauser Beáta, a nyolcvanas évek textilgenerációjának az egyik letehetségesebbje mindkét műfajt ugyanazon a – mondjuk ki: irigylésre méltó – színvonalon műveli, abból is következik, hogy a művész anyag és szellem kölcsönhatásában látja-vizsgálja a világot. Ha ehhez a szövött (sohasem hagyományosan festői ábrázolatú) anyag-kép szükséges, akkor a szövőszéken teremti meg a művész a kort, érzületet, hagyományt stb. egybefogó látomást, ha pedig a vonal lírai vagy drámai költészete, a fehér papír elevensége bolydítja meg, mi több, a minél aprólékosabb, hitelesebb rajz érdekében új és új kalandra ösztönzi a tustollat.

Ne becsüljük le a textilművészet különböző – a hagyománnyal hol szorosabban, hol lazábban érintkező – technikáit, ki-ki a megjelenítésnek azt a módozatát választja, amely egyéniségének kedvez. A francia gobelin nehéz légzésű, főképp a festőiséget hangsúlyozó (csaknem avval versengő) képi világgal szemben Hauser grafikai hulláma, amelyben forr és pezseg a vonal, megszabdalja a gyakran fotó alapú (anno indíttatású) síkot.

A groteszk látás fanyar bölcsessége is segíti ezt a felületalakító játékot – örömhözöz gesztusában ott a tűzként fuvó női szépség (*Velemi gobelin* – 1982), a gyermekáldással megáldott férfi–nő kapcsolat (*Család* – 1980), vigadozó eleink öröme s mélabúja (*Búsmagyar* – 1988), s a szakrálissal érintkező égi és földi boldogság (*Angyali üdvözet; Repülés* – mindkettő 1983) –, s nem kevésbé az az érzékinek látott (látatott!) képfilozófia, amelyben a megannyi személyiségjegy, az önkifejező mindentudás és a társadalmat görcső alá vevő szigorú ítélet (*Részlet 1914-ből* – 1987) valaminő fölmentő gesztussal – ilyenek vagyunk! – párosul.

Sors

A textilművész sosem az önfeledt öröm, a női vagy férfi arcot édeskésé tevő csábmosoly és behízelt gesztus megörökítője, sokkal inkább a rezdüléseivel a fizimiskának is karaktert adó léleké. A nyitott vagy behunyt szem (*Tollas kalap* – 1982; *Lilakalapos fej* – 1983; illetve *Lovag* – 1984), a tengerhullámot akár színében is megidéző hajkorona (*Házi használatú gobelin* – 1981; *Kék fej* – 1981), a daggerotíp-alak visszafogott színezetét körülvevő fényaura (*Petőfi* – 1999) – mind-mind olyan jellegzetes, a hauseri textil egyediségét: fanyarságát és fény-ittasságát kifejező tulajdonság, amely a gobelin organikus létteljességét a képrajzoló fázis(ok) által kifejtett összhangzattan (zene, ritmus!) révén mutatja meg.

Ez utóbbi kiváltképp látszik a nem annyira gyakori ünnepélyességű kárpit, a *Himnusz* (1996) rács-szerkezetet involváló téglalapjain. Az organikus indíttatású nonfiguratív alakzatok növény-, gyökér-, madár-, csillag- és bábuformája szemérmes megvallása a reménnyel teli „reménytelenségnek”. A falu előregedését, az ember és a tárgyak magányát szétszórt alakzatban szimbólummá növelő *Utazás* (2002) sem trópusi vagy melegégyövi kirándulást sejtet, hanem valaminő vég eljöveteletét. Röpül a kertajtó, röpül a

létra, röpi a szakadozó drótkerítés; s a keszkenők összesodrásából képzett madár – furcsán baljós felhőalakzat – virág helyett dróthurkot tart a csőrében.

A rá egy évtizedre készült gobelin, a *Végül* (2011, pamut felvetés, gyapjú szövés, fektetett szövés, egyéni technika) – az utóbbi másfél évtizedben a művész jobbára a grafika műfajában jeleskedett – ugyancsak egyfajta összegzésnek tekinthető. A korpuszként ható test fájdalma ott az anyagi valóságot és a szellemet ötvöző, a kivitelezés technikája által fölöttébb hullámzó felületben. „A forma és a kivitelezés szinte játékos könnyedsége erős hatású, elmélyült szemlélődésre ösztönöz. A textil erős gondolatisága ekképpen szinte magához vonzza a szemlélőt, és elvezeti a hosszú felfedezőúton a művész szándéka szerinti végső ponthoz, a teljesség egységéhez” (Cseh Borbála).

A *Végült* az Iparművészeti Múzeum *Megvalósult művek 2011* című kiállításán szemlélhettük meg, a grafikákat (többségében tusrajzokat) pedig – onnan sem hiányoztak a textilek – a Forrás Galéria (2010) és a Magyar Írószövetség Klubja (2012) tárlatán. Ez utóbbi kettő mindennél jobban mutatta Hauser Beáta grafikai univerzumának – alighanem sok rajzolóművész által is megirigyelt – kivételes teljességét. A szenvedélyekkel ugyancsak teli vonalhaló, az eddigieknél sokkal bátrabban, sokkal karakteresebben üzeneteket is közvetített. Vagyis, hogy a haza mindannyiunké, nem eladó, egyetlen kormányzó hatalomnak sincs joga, hogy az állampolgárokat – gumibottal és lovasrohammal „fegyelmelve”, nem csupán fegyverrel riogatva, ám ráfogva a puská csövét – meg-

félelmitse, gúzsba kösse (*Kom-lib-dem* – 2009; *Rések a demokrácián*, 2006. okt. 23. – 2007; *Üdvözet a szabadság fővárosából* – 2008).

Aki nem észleli a miniatori türelemmel készült, ezer meg ezer pontból összeálló grafikai vonalhaló – végső soron szépségkaloda – érzelmi és gondolati kisugárzását, könnyen arra a következtetésre juthat, hogy a fent említett rajzokban csak a „plakátharsányság” értékelhető. Igaz, a couleur locale itt is letagadhatatlan. De a helyi szín, mert zseniális, invencióval telített kéz fogja a tustollat – van rajz, amelynek elkészítése pár hónapot is igénybe vesz –, mindig túllép az egyedin, s egyetemessé válván általános (örök) igazságok rögzítője.

Ahogy a jelképerejű tágasság különös karnevált eredményez (*Egyszer csak lehullnak az álarcok* – 2009), úgy az amorf kőbákványként mutatkozó figurák (*Marskő férfi; Marskő nő* – mindkettő 2004, színes tus) a léten túli lét látomásos összegzői. Végtelenül finom, a személyesség sejtelmét filozofikus terenumra vivő portrék adják tudtul, hogy a fájdalom köreiben való megigazulás csak méltósággal viselt – és méltósággal elengedett – közösségi teher révén lehetséges (*Nagyi* – 2010; *Csak az a baj, hogy meg kell halni; Tekintet – Gyimesi arc* – mindkettő 2012).

A zenével és a táncsal is barátságban álló Hauser Beáta mint a textil és grafika szerelmese a bartóki ihletésű színes ceruzarajzokban – *Jobbágytelke; Csikkarcfalván; Csikkarcfalva* – mindhárom 2009) álmodta tovább a dübörgő fegyelem és a nép (a nemzet) iránti alázat emberség-fokozatait. Minden műve attól megindító, hogy bennük a nyugalom redőit sajtáságosan kiművelt vonalhaló, a vox humana tölti ki.

Jobbágytelke